

Thomas
Mann

ΟΙ
ΜΠΟΥ
ΝΤΕΝ
ΜΠΡΟΚ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ - ΕΠΙΜΕΤΡΟ
ΕΜΗ ΒΑΪΚΟΥΣΗ

ΜΕΤΑΙΧΜΙΘ

.....

Ο Τόμας Μαν γεννήθηκε στο Λίμπεκ το 1875. Αστικής καταγωγής, ο Μαν αρχικά προοριζόταν να αναλάβει ενεργό ρόλο στην οικογενειακή επιχείρηση, πορεία ζωής που ανατράπηκε εξαιτίας του αιφνίδιου θανάτου του πατέρα του. Η οικογένειά του εγκαταστάθηκε στο Μόναχο, όπου ο ίδιος εργάστηκε για ένα διάστημα σε ασφαλιστική εταιρεία, θέση που σύντομα εγκατέλειψε καθώς άρχισε σπουδές τέχνης και λογοτεχνίας στο Πανεπιστήμιο του Μονάχου και έγραψε την πρώτη του συλλογή διηγημάτων με τίτλο *Der kleine Herr Friedemann* [*Ο μικρός κύριος Φρίντεμαν*] (1898). Η ζωή του έκτοτε αφιερώθηκε στο γράψιμο. Το 1905 παντρεύτηκε την Κάτια Πρίνγκοχαϊμ με την οποία απέκτησε έξι παιδιά. Μεταξύ των σημαντικότερων έργων του συμπεριλαμβάνονται το ογκώδες μυθιστόρημα *Οι Μπούντενμπροκ* (1901), η νουβέλα *Θάνατος στη Βενετία* (1912), το αριστουργηματικό μυθιστόρημα ενηλικίωσης *Το μαγικό βουνό* (1924), για τα οποία τιμήθηκε με το βραβείο Νόμπελ Λογοτεχνίας το 1929. Μετά την άνοδο των ναζιστών στην εξουσία, το 1933, και τις διώξεις που ξεκίνησαν σε βάρος του λόγω των πολιτικών του θέσεων, ο Τόμας Μαν εγκαταστάθηκε στην Ελβετία. Το 1936 του αφαιρέθηκε η γερμανική υπηκοότητα, ενώ το 1937 του αφαιρέθηκε ο τίτλος του επίτιμου διδάκτορα του Πανεπιστημίου της Βόννης – του απονεμήθηκε εκ νέου το 1946. Ο Μαν είχε προβλέψει και προειδοποιήσει για την άνοδο του φασισμού στη διάρκεια της Δημοκρατίας της Βαϊμάρης και συνέχισε να αγωνίζεται εναντίον του με φυλλάδια και ομιλίες κατά τον Δεύτερο Παγκόσμιο πόλεμο. Έγινε Αμερικανός πολίτης το 1940 και από το 1941 έως το 1953 έζησε στη Σάντα Μόνικα της Καλιφόρνιας. Το 1947 εκδόθηκε το έργο του *Δόκτωρ Φάουστους*, η ιστορία ενός καλλιτέχνη που επέλεξε να πληρώσει με την αυτοκαταστροφή του για να αποκτήσει ιδιαίτερα χαρίσματα, που απηχεί τις τελευταίες μέρες του Τρίτου Ράιχ. Μετά το τέλος του Δευτέρου Παγκοσμίου πολέμου επισκεπτόταν συχνά την Ευρώπη. Το 1949 τιμήθηκε με το Goethepreis της Βαϊμάρης (Ανατολική Γερμανία) και της Φρανκφούρτης (Δυτική Γερμανία), αλλά, όταν εντέλει επέστρεψε στην Ευρώπη, εγκαταστάθηκε κοντά στη Ζυρίχη, όπου πέθανε το 1955. Τα άπαντά του εκδόθηκαν σε δώδεκα τόμους στο Βερολίνο το 1956 και στη Φρανκφούρτη το 1960.

.....

Οι Μπούντενμπροκ

ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ

Ξένη λογοτεχνία

Πρώτη έκδοση Ιανουάριος 2026

Τίτλος πρωτοτύπου Thomas Mann, *Buddenbrooks, Verfall einer Familie*, 1901

Επιμέλεια – Διόρθωση τυπογραφικών δοκιμών Γιώργος Γιαννούσης

Σελιδοποίηση Γιώτα Μπόμπου

Σχεδιασμός εξωφύλλου Ρεντουάν Αμζλάν

© 2026, Εκδόσεις **ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ** (για την ελληνική γλώσσα)

ISBN 978-618-03-4793-7

ΒΟΗΘ. ΚΩΔ. ΜΗΧ/ΣΗΣ 84793

Κ.Ε.Π. 6189 Κ.Π. 20338

Δεν επιτρέπεται η με οποιοδήποτε τρόπο χρήση ή αναπαραγωγή ολόκληρου ή μέρους του βιβλίου με σκοπό την εκπαίδευση τεχνολογιών ή συστημάτων τεχνητής νοημοσύνης. Το παρόν έργο προστατεύεται από τη διαδικασία εξόρυξης κειμένου και δεδομένων (Άρθρο 4(3) Οδηγία (ΕΕ) 2019/790).

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις του Ελληνικού Νόμου (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής άδειας του εκδότη κατά οποιοδήποτε μέσο ή τρόπο αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή (ηλεκτρονική, μηχανική ή άλλη) και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

Εκδόσεις ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ

Ιπποκράτους 118, 114 72 Αθήνα, τηλ.: 211 3003500
metaixmio.gr · metaixmio@metaixmio.gr

Κεντρική διάθεση

Ασκληπιού 18, 106 80 Αθήνα, τηλ.: 210 3647433

Βιβλιοπωλεία ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ

- Ασκληπιού 18, 106 80 Αθήνα, τηλ.: 210 3647433
- Πολυχώρος, Ιπποκράτους 118, 114 72 Αθήνα
τηλ.: 211 3003580, fax: 211 3003581

Thomas Mann

Οι Μπούντενμπροκ

Η δύση μιας οικογένειας

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ – ΕΠΙΜΕΤΡΟ: Έμν Βαϊκούση

ΜΕΤΑΙΧΜΙΘ

ΠΡΩΤΟ ΜΕΡΟΣ

ΠΡΩΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

«Πώς πάει... πώς... πάει...»
«Εμ, διάβολε, εδώ σε θέλω, πολυαγαπημένη μου δεσποσύνη!»

Η κυρία προξένου Μπούντενμπροκ, καθισμένη δίπλα στην πεθερά της στον καναπέ με την όρθια πλάτη, το λευκό λούστρο, τη χρυσή λεο-ντοκεφαλή και τα ανοικτοκίτρινα μαξιλάρια, έριξε μια ματιά στον σύζυγό της στην πολυθρόνα δίπλα της κι έσπευσε να βοηθήσει τη μικρή της κόρη, την οποία ο παππούς κρατούσε στα γόνατά του, δίπλα στο παράθυρο.

«Τόνι» είπε «πιστεύω πως ο Θεός με...»

Και τότε η μικρή Αντόνιε, οκτώ χρονών, ντελικάτη, με ένα φορεματάκι από αέρινη μουσελίνα σανζάν, απέστρεψε ελαφρά το όμορφο ξανθό κεφάλι της από το πρόσωπο του παππού της, κοίταξε τριγύρω με τα γκριζογάλανα μάτια της, αφηρημένη, χωρίς να βλέπει στ' αλήθεια, έκανε μια προσπάθεια να συγκεντρωθεί κι επανέλαβε: «Πώς πάει...» Έκανε μια μικρή παύση και συνέχισε αργά «Πιστεύω πως ο Θεός με... με δημιούργησε μαζί με όλα τα πλάσματα» πρόσθεσε γρήγορα· μια λάμψη ευτυχίας φώτισε το πρόσωπό της τώρα που βρήκε τον ρυθμό, πήρε φόρα κι απήγγειλε μονομιάς όλο το εδάφιο από την *Κατήχησι*^{*}, σε πρόσφατη έκδοση, του έτους 1835, με την έγκριση της υψηλής και πάνσοφης Εκκλησιαστικής Επιτροπής. *Έτσι και πάρεις μπρος, σκέφτηκε, νιώθεις όπως όταν κατακυλάς τον χειμώνα στο Γερούζαλεμ-σπεργκ** μαζί με τ' αδέρφια σου πάνω στο μικρό χειροκίνητο έλκνηρο: οι σκέψεις απλώς κάνουν φτερά κι είναι αδύνατο να σταματήσεις ακόμα κι αν θέλεις.*

«Επίσης ρούχα και ποδήματα» συνέχισε «φαγητό και ποτό, σπίτι κι υποστατικό, γυναίκα και παιδί, γη και ζωντανά...» Στο σημείο, όμως, αυτό ο γερο-Γιόχαν Μπούντενμπροκ γέλασε, μ' αυτό το φωτεινό αλλά

* Martin Luther, *Der grobe Katechismus*, Α' έκδ. 1529.

** Jerusalemberg ή Οδός του Μαρτυρίου. Μνημείο από τα αρχαιότερα του είδους στη Γερμανία.

πάντα συγκρατημένο γέλιο που φύλαγε μέσα του από ώρα. Γελούσε από ευχαρίστηση που μπορούσε να αστευτεί με την *Κατήκηση*, φαίνεται μάλιστα πως γι' αυτόν και μόνο τον σκοπό υπέβαλλε την εγγονή του σ' αυτή τη μικρή δοκιμασία. Ρώτησε την Τόνι για τα χωράφια και τα ζώα της, ρώτησε πόσο χρεώνει το σακί το σιτάρι και δήλωσε πρόθυμος να βάλουν κιάλας μπροστά, να κάνουν δουλειές μαζί. Κατάλευκα πουδραρισμένα μαλλιά πλαισίωναν το στρογγυλό, ελαφρά ροδαλό, καλοπροαίρετο πρόσωπό του –που και να 'θελε, κακία δεν του 'βγαίνε καμιά– και μια αραιή τούφα έφτανε στον φαρδύ γιακά της γκρι σουρί ρεντιγκότας του. Στα εβδομήντα του δεν είχε εγκαταλείψει τη μόδα της νιότης του· μόνο τα διακοσμητικά γαλόνια ανάμεσα στα κουμπιά και τις μεγάλες τσέπες απαρνήθηκε, όμως ποτέ στη ζωή του δεν φόρεσε παντελόνι μακρύ ως κάτω. Το διπλοσάγανο βολευόταν μακάριο, φαρδύ πλατύ πάνω στο λευκό δαντελένιο ζαμπό.

Όλοι τον συνόδεψαν στο γέλιο του, πιο πολύ από σεβασμό στην κεφαλή της οικογένειας. Η μαντάμ Αντουανέτε Μπούντενμπροκ, το γένος Ντισάν, είχε ένα γελάκι ολόιδιο με του συζύγου της. Εύσωμη, με πυκνές, λευκές μπούκλες πάνω από τ' αυτιά, φορούσε ένα φόρεμα με ρίγες μαύρες και ανοικτό γκρι, χωρίς στολίδια, που πρόδιδε απλότητα και σεμνότητα· τα χέρια, όμορφα ακόμη, λευκά, κρατούσαν ένα μικρό βελούδινο πουγκί πομπαντούρ στα γόνατά της. Με τα χρόνια, τα χαρακτηριστικά της έμοιαζαν πια εντυπωσιακά μ' εκείνα του συζύγου της. Μόνο το σχήμα και το ζωηρό σκοτάδι των ματιών της μαρτυρούσαν κάπως την κατά το ήμισυ ρομανική καταγωγή της· γεννημένη στο Αμβούργο, είχε από την πλευρά του παππού της γαλλοελβετική καταγωγή.

Η νύφη της, η κυρία προξένου Ελίζαμπετ Μπούντενμπροκ, το γένος Κρέγκερ, είχε το χαρακτηριστικό γέλιο των Κρέγκερ: ξεκινούσε με έναν ήχο σαν να ξεφυσάει με τα χείλη, ενώ ταυτόχρονα πίεζε το πηγούνι της στο στέρνο. Καλλονή δεν ήταν, ήταν όμως ιδιαίτερα κομψή, όπως όλες οι Κρέγκερ, ενώ η φωνή της ήταν καθάρια, συγκρατημένη, και οι κινήσεις της είχαν μια γαλήνη, μια απαλότητα, μια σιγουριά – κι όλα μαζί απέπνεαν κάτι πολύ ξεκάθαρο· εμπιστοσύνη. Τα κοκκινωπά μαλλιά, πλεγμένα στεφάνι στην κορυφή του κεφαλιού, και οι φαρδιές καλοσχηματισμένες μπούκλες πάνω από τ' αυτιά έδεναν απόλυτα με

την πολύ ιδιαίτερη, την τρυφερά λευκή επιδερμίδα με τις διάσπαρτες μικρές φακίδες. Το πιο χαρακτηριστικό όμως στο πρόσωπό της, με την κάπως υπερβολικά μακριά μύτη και το μικρό στόμα, ήταν ότι δεν υπήρχε το συνηθισμένο κοίλωμα ανάμεσα στο κάτω χείλος και το πιγούνι. Ο κοντός κορσός με τα φουσκωτά μανίκια, που συνέχιζε με μια στενή φούστα από αέρινο μετάξι με ανοικτόχρωμα λουλούδια, αποκάλυπτε έναν λαιμό άψογου κάλλους· πάνω στην ατλαζένια κορδέλα που στόλιζε αυτόν τον λαιμό λαμπύριζε μια σύνθεση από μεγάλα μπριγιάν.

Ο πρόξενος έγειρε κάπως νευρικά μπροστά. Φορούσε μια κανελί ρεντιγκότα με φαρδιά πέτα και φουσκωτά μανίκια, που στένευαν απότομα από τον αγκώνα ως τον καρπό, και παντελόνι από λευκό, πλενόμενο ύφασμα· μαύρες φάσες στόλιζαν την εξωτερική πλευρά. Η φαρδιά μεταξωτή γραβάτα, τυλιγμένη γύρω από το άκαμπο, όρθιο κολάρο, όπου φώλιαζε το πιγούνι του, κάλυπτε όλο το άνοιγμα του ζωηρόχρωμου γιλέκου... Είχε τα κάπως βαθουλωτά γαλάζια μάτια και το δεισδυτικό βλέμμα του πατέρα του, αν και η έκφραση των ματιών αυτών ήταν ίσως πιο ονειροπόλα· τα χαρακτηριστικά του όμως είχαν μεγαλύτερη σοβαρότητα, ήταν πιο έντονα, η μύτη προιεταμένη, καμπυλωτή, ενώ τα μάγουλα, με ξανθές, σγουρές λωρίδες γένια στη μέση, δεν ήταν γεμάτα σαν εκείνα του γέρου.

Η μαντάμ Μπούντενμπροκ γύρισε προς τη νύφη της, της έσφιξε το μπράτσο και, χαμηλώνοντας το βλέμμα, έκρυσε ένα γελάκι. «Πάντα ίδιος ο αντρούλης μου*, ε, Μπέτσι;» είπε μιμούμενη τη γαλλική προφορά.

Η κυρία προξένου κούνησε απειλητικά το λεπτεπίλεπτο κεράκι της με το χρυσό βραχιόλι που κουδούνισε ελαφρά, και συνέχισε με τη γνώριμη κίνηση από τη γωνία των χειλιών ως τα μαλλιά επάνω, σαν να έδωχνε απ' το πρόσωπο μια τρίχα που είχε ξεφύγει.

«Όμως, πατέρα, πάλι αστειεύεστε με τα Θεία» είπε ο πρόξενος, συνδυάζοντας ένα καλόγνωμο χαμόγελο με μια επίκριση στον τόνο της φωνής του.

Η οικογένεια καθόταν στο Δωμάτιο των Τοπίων, στο πρώτο πάτωμα του παλιού, ευρύχωρου σπιτιού στη Μενγκ Στράσε, όπου είχε μετακο-

* Mon vieux στο πρωτότυπο.

μίσει πρόσφατα, όταν η εταιρεία Γιόχαν Μπούντενμπροκ αγόρασε το ακίνητο. Η χοντρή, ελαστική ταπετσαρία, τοποθετημένη αφήνοντας ένα κενό απ' τους τοίχους, έδειχνε τοπία που χάνονταν στον ορίζοντα, με απαλά, τρυφερά χρώματα, σαν το λεπτό καλί που κάλυπτε το πάτωμα, ειδυλλιακές σκηνές στο ύφος του 18ου αιώνα με χαρωπούς τρυγητές, φιλόπονους αγρότες, βοσκοπούλες με χαριτωμένες κορδέλες στα μαλλιά, που καθρεφτίζονταν στο νερό με πάλλευκα αρνάκια στην αγκαλιά τους ή αντάλλασσαν φιλιά με τρυφερά βοσκόπουλα. Το κίτρινωπό ηλιοβασίλεμα, κυρίαρχο στην εικονογράφηση, έδενε αρμονικά με την κίτρινη επιστροφή της λευκής λάκας των επίπλων και τις κίτρινες μεταξωτές κουρτίνες μπροστά από τα δύο παράθυρα.

Για το μέγεθός του, το δωμάτιο δεν είχε πολλά έπιπλα. Η ροτόνια με τα λεπτά, ίσια πόδια, που έφεραν διακριτικό χρυσό διάκοσμο, δεν ήταν τοποθετημένη μπροστά από τον καναπέ, αλλά στον αντικρινό τοίχο, απέναντι από το μικρό αρμόνιο, με μια θήκη για φλάουτο πάνω στο καπάκι του. Πέρα από τις στοιχημένες κατά μήκος των τοίχων αριστοκρατικές καρέκλες με μπράτσο, υπήρχαν μόνο ένα μικρό τραπέζι ραπτικής δίπλα στο παράθυρο και απέναντι από τον καναπέ ένα κομψό, πολυτελές σεκρετέρ, με άφθονα μπιμπελό.

Μέσα από μια τζαμωτή πόρτα, απέναντι από τα παράθυρα, το βλέμμα διέκρινε το ημίφως μιας αίθουσας με κίονες, ενώ στα αριστερά της εισόδου μια ψηλή, λευκή, δίφυλλη πόρτα οδηγούσε στην τραπεζαρία. Στον άλλο τοίχο, ωστόσο, η σόμπα τριζοβολούσε σε μια ημικυκλική κόγχη πίσω από μια πόρτα από σιλιπνό σφυρήλατο σίδηρο με λεπτοδουλεμένο διάτρητο σχέδιο.

Γιατί τα κρύα είχαν πιάσει νωρίς. Μέσα Οκτώβρη, κι οι μικρές φλαμουριές στην άλλη πλευρά του δρόμου, γύρω απ' το προαύλιο του ναού της Παναγίας, είχαν ήδη ντυθεί στα κίτρινα· ο άνεμος σφύριζε γύρω από τις σιβαρές γοθτικές γωνίες και τις κόγχες της εκκλησίας· τσουχτερό ήταν και το ψιλόβροχο. Για χάρη της μαντάμ Μπούντενμπροκ της πρεσβύτερης είχαν ήδη τοποθετήσει διπλά παράθυρα.

Ήταν Πέμπτη, και κάθε δεύτερη Πέμπτη η οικογένεια είχε ζουρ φιξ· σήμερα όμως ειδικά, εκτός από τα μέλη της οικογένειας που ζούσαν στην πόλη, είχαν καλέσει και μερικούς καλούς φίλους του σπιτιού για ένα πολύ απλό γεύμα· τώρα, λοιπόν, γύρω στις τέσσερις, κάθονταν

όλοι μαζί στο σούρουπο που έπεφτε σιγά σιγά, και περίμεναν τους καλεσμένους...

Η μικρή Αντόνιε δεν άφησε τον παππού να της χαλάσει τη βόλτα με το έλκνηθρο· κατσούφιασε μόνο λίγο και τέντωσε το πεταχτό πανω-χειλί της ακόμα πιο πολύ, σκεπάζοντας το κάτω χείλος. Είχε φτάσει πα στα ριζά του Γερούζαλεμσπεργκ, όμως δεν κατάφερε να βάλει φρένο, ο δρόμος γλιστρούσε, κι έτσι ξεπέρασε λιγάκι το όριο...

«Αμήν» είπε. «Λοιπόν, παππού, ξέρω κάτι!»

«Tiens!» Ξέρει κάτι!» αναφώνησε ο ηλικιωμένος άνδρας και καμώθηκε πως τον τρώει η περιέργεια. «Άκουσες, μαμά; Ξέρει κάτι! Δεν μπορεί κάποιος να μου πει...»

«Όταν το αστροπελέκι είναι ζεστό» είπε η Τόνι, τονίζοντας κάθε λέξη μ' ένα κούνημα του κεφαλιού «τότε πέφτει αστραπή. Αν όμως είναι κρύο, πέφτει βροντή!»

Σταύρωσε και τα χέρια και κοιτούσε ένα ένα τα γελαστά πρόσωπα γύρω της, με ύφος ανθρώπου που έχει σίγουρη την απήκηση των λόγων του. Όμως ο κύριος Μπούντενμπροκ θύμωσε μ' αυτά που άκουσε, ζήτησε να μάθει ποιος είπε στο παιδί αυτές τις σακλαμάρες και, όταν προέκυψε πως το άτομο αυτό ήταν η Ίντα Γιούνγκμαν, η μαντζαζέλ απ' το Μαριένβερντερ, η οποία είχε αναλάβει πρόσφατα τη μικρή, ο πρόξενος χρειάστηκε να την προστατέψει.

«Είστε πολύ αυστηρός, μπαμπά. Γιατί να μην μπορεί ένα παιδί να βλέπει τέτοια πράγματα με τον δικό του, παράξενο τρόπο;»

«Excusez, mon cher! Mais c'est une folie!» Ξέρεις πόσο με απωθεί αυτή η συσκοτίση του παιδικού μυαλού! Ακούς εκεί "πέφτει βροντή"! Κεραυνός να πέσει να μας κάψει! Αφήστε με ήσυχο με την Πρωσίδα σας».

Το θέμα ήταν ότι ο γέρος δεν πολυσυμπαθούσε την Ίντα Γιούνγκμαν. Όχι πως ήταν στενόμυαλος. Κάτι είχε δει κι αυτός από τον κόσμο· το '13 είχε ταξιδέψει στη νότια Γερμανία με τέθριππο για να αγοράσει σιτηρά για την Πρωσία –ήταν τότε προμηθευτής του στρατού–, αλλά και στο Άμστερνταμ είχε πάει, και στο Παρίσι, και, ως φωτισμένος

* Για δεξ!

** Συγγνώμη, αγαπμέ μου! Αυτά είναι τρελά πράγματα!

άνθρωπος που ήταν, δεν έβλεπε με κακό μάτι οτιδήποτε βρισκόταν έξω από τις πύλες της γενέτειρας πόλης με τα αετώματα. Πέρα από τις επιχειρηματικές συναλλαγές, ωστόσο, στις κοινωνικές σχέσεις είχε πιο πολύ απ' τον γιο του, τον πρόξενο, την τάση να βάζει ξεκάθαρες διαχωριστικές γραμμές, να είναι ψυχρός απέναντι στους ξένους. Έτσι, όταν μια μέρα τα παιδιά του, επιστρέφοντας από ένα ταξίδι στη Δυτική Πρωσία, έφεραν μαζί τους στο σπίτι, ας πούμε σαν ψυχοκόρη, αυτή τη νεαρή που μόλις τώρα έκλεινε τα είκοσι, κόρη ενός πανδοχέα που είχε πεθάνει λίγο προτού οι Μπούντενμπροκ φτάσουν στο Μαρίενβερντερ, γι' αυτή τη σκανταλιά στην οποία τον οδήγησε η χριστιανική του ευλάβεια ο πρόξενος χρειάστηκε να υποστεί μια δυσάρεστη σκηνή, με τον γέρο να μιλάει σχεδόν μόνο γαλλικά και γερμανικά πλατ*... Η Ίντα Γιούνγκμαν, πάντως, αποδείχτηκε πολύ ικανή στο νοικοκυριό και στη σχέση της με τα παιδιά, ενώ η αφοσίωση και οι πρωσικές αντιλήψεις της περί κοινωνικής ιεραρχίας την καθιστούσαν ιδανική για τη θέση της σε αυτό το σπίτι. Ήταν ένα πρόσωπο με αριστοκρατικές αρχές, ήξερε να ξεχωρίζει επακριβώς τους πρώτους και τους δεύτερους κοινωνικούς κύκλους, τη μεσαία από την κατώτερη μεσαία τάξη, ήταν περήφανη που ανήκε στους πρώτους κύκλους ως αφοσιωμένη υπηρέτρια και δεν της άρεσε όταν η Τόνι έκανε παρέα με μια συμμαθήτριά της που, κατά την εκτίμησή της –της μαντιμαζέλ Γιούνγκμαν–, ανήκε απλώς στην καλή μεσαία τάξη...

Εκείνη τη στιγμή πρόβαλε στην αίθουσα με τους κίονες η ίδια η Πρωσίδα και μπήκε στο δωμάτιο από τη γυάλινη πόρτα: ήταν ψηλούτοικη, βαρυκόκαλη, με ίσια μαλλιά, καθαρό πρόσωπο, μαύρο φόρεμα. Κρατούσε από το χέρι τη μικρή Κλοτίλτε, ένα παιδί παράξενα αδύνατο, με ένα τσίπινο φόρεμα με λουλουδάκια, θαμπά, σταχτόξανθα μαλλιά και σιωπηλό πρόσωπο γεροντοκόρης. Η Κλοτίλτε καταγόταν από ένα άκληρο παρακλάδι της οικογένειας, ο πατέρας της ήταν επιθεωρητής ακινήτων στο Ρόστοκ, ανιψιός του κυρίου Μπούντενμπροκ του πρεσβύτερου· επειδή, λοιπόν, και είχε την ίδια ηλικία με την Αντόνιε, και ήταν πρόθυμο πλάσμα, μεγάλωσε εδώ, στο σπίτι.

«Όλα είναι έτοιμα για το τραπέζι» είπε η μαντιμαζέλ Γιούνγκμαν,

* Plattdeutsch: διάλεκτος της Β. Γερμανίας.

στριφογυρίζοντας στον λαιμό της το ρο που, απ' όταν ήρθε, πάλεψε πολύ για να μπορέσει να το προφέρει. «Η Κλοτιλντεν έβαλε τα δυνατά της στην κουζίνα, η Τρίνα δεν χρειάστηκε να κάνει σχεδόν τίποτα...»

Ο μισιέ Μπούντενμπροκ έκρυψε ένα ειρωνικό γελάκι μέσα στο ζαμπό του για την παράξενη προφορά της Ίντα: ο πρόξενος όμως χάιδεψε το μάγουλο της μικρής ανιψιάς του λέγοντας:

«Πολύ σωστά, Τίλντα. Προσεύχου και εργάζου, όπως λένε. Η Τόνι μας θα έπρεπε να πάρει το καλό παράδειγμα. Παραείναι νωθρή κι ανέμελη...»

Η Τόνι κατέβασε το κεφάλι, υψώνοντας όμως το βλέμμα της στον παππού της: ήξερε πως θα την υπερασπιστεί, όπως πάντα.

«Όχι, όχι» είπε ο παππούς «χαμογέλασε, Τόνι, κουράγιο! Δεν είναι το ίδιο πράγμα καλό για όλους. Έκαστος ερ' ω ετάχθη. Καλή χρυσή η Τίλντα, αλλά κι εμείς δεν πάμε πίσω. Καλά δεν τα λέω, Μπέτσι;»

Στράφηκε προς τη νύφη του, η οποία συνήθως πήγαινε με τα νερά του, ενώ η μαντάμ Αντουανέτε, από εξυπνάδα μάλλον παρά από πεποίθηση, έπαιρνε συνήθως το μέρος του προξένου. Έτσι, οι δύο γενιές έδιναν ταυτόχρονα τα χέρια, όπως, ας πούμε, στο *chassez croisez**.

«Είστε πολύ καλός, μπαμπά» είπε η κυρία προξένου. «Η Τόνι θα προσπαθήσει να γίνει μια έξυπνη, προκομμένη γυναίκα... Έρθαν τ' αγόρια απ' το σχολείο;» ρώτησε την Ίντα.

«Ο Τομ και ο Κρίστιαν ανηφορίζουν τη Γιοχάνις Στράσε... και ο κύριος Χοφστέντε... και ο θείος, ο γιατρός...» φώναξε σχεδόν ταυτόχρονα η Τόνι που, καθισμένη στα γόνατα του παππού της, κοιτούσε απ' το παράθυρο μέσα απ' τον «σπιούνο».

Οι καμπάνες του ναού της Παναγίας ήχσαν ξαφνικά μ' ένα χορικό. Ποιο ήταν, βέβαια, το χορικό ήταν δύσκολο να καταλάβεις, έτσι άρρυθμο που ήταν αυτό το «ντανγκ... ντινγκ, ντινγκ – ντανγκ!»! Ο ήχος,

* *Chassez-croisez*: φιγούρα στους παλιούς γαλλικούς χορούς, όπου δύο ζευγάρια ή άτομα κινούνταν αντικριστά, διασταυρώνονταν, ανταλλάσσαν θέσεις και γύριζαν στις αρχικές τους θέσεις. Ο όρος *chassez-croisez* (από τα ρ. *chasser* – κινούμαι πλαγίως και *croiser* – διασταυρώνομαι) δηλώνει εδώ, μεταφορικά, την αρμονική αλλά αντίθετη κίνηση δύο γενεών μέσα στην οικογένεια.

πάντως, ήταν γιορτινός. Τη στιγμή που η μικρή και η μεγάλη καμπάνα κοινοποιούσαν χαρμόσυνα και με επισημότητα την ώρα, τέσσερις δηλαδή, αντίηχησε με τον διαπεραστικό του ήχο και το κουδούνι της πόρτας του ανεμοφράκτη στον μεγάλο προθάλαμο· πράγματι είχαν φτάσει ο Τομ και ο Κρίστιαν, μαζί με τους πρώτους καλεσμένους: τον Ζαν Ζακ Χοφστέντε, τον ποιητή, και τον δόκτορα Γκράμπο, τον οικογενειακό γιατρό.

ΔΕΥΤΕΡΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

Ο Ζαν Ζακ Χοφστέντε, ο ποιητής της πόλης, ήταν βέβαιο πως είχε έτοιμα κάμποσα σιχάκια στην τσέπη του για σήμερα. Πολύ νεότερος δεν ήταν από τον Γιόχαν Μπούντενμπροκ τον πρεσβύτερο, ήταν όμως πιο λεπτός, πιο ευκίνητος απ' τον παλιό του φίλο, είχε μικρά, αεικίνητα, πρασινωπά μάτια και μεγάλη, σουβλερή μύτη, ενώ, με εξαίρεση το πράσινο χρώμα του πανωφοριού του, ήταν ντυμένος με το ίδιο γούστο.

«Σας ευχαριστώ θερμά» είπε, αφού έσφιξε το χέρι στους κυρίους κι έκανε μερικές από τις πιο εκλεκτές φιλοφρονήσεις του στις κυρίες – ειδικά στην κυρία προξένου που εκτιμούσε πολύ–, φιλοφρονήσεις που η νέα γενιά είχε γενικά ξεχάσει και που τις συνόδευε μ' ένα συμπαθητικό, καλοσυνάτο χαμόγελο. «Σας ευχαριστώ πολύ για την ευγενική σας πρόσκληση, αξιότιμοι φίλοι μου. Αυτούς τους δύο νέους» είπε δείχνοντας τον Τομ και τον Κρίστιαν που στέκονταν δίπλα του –γαλάζια ποδιά, δερμάτινη ζώνη και οι δυο τους– «τους συναντήσαμε στην Κένικ Στράσε, ο γιατρός κι εγώ, καθώς επέστρεφαν από το σχολείο τους. Εξαιρετικά παιδιά... έτσι δεν είναι, κυρία προξένου; Ο Τόμας έχει στιβαρή, σοβαρή διάνοια· επιβάλλεται να γίνει έμπορος, είναι ξεκάθαρο. Ο Κρίστιαν, πάλι, μου φαίνεται πολυτάλαντος και πολυπράγμων, ε; Είναι, πώς να το πω, κάπως απίστευτος... Όμως δεν μπορώ να κρύψω τον θαυμασμό μου. Θα σπουδάσει, πιστεύω είναι πνευματώδης και με εντυπωσιακά χαρίσματα, γενικά».

Ο κύριος Μπούντενμπροκ πήρε τη χρυσή ταμπακιέρα.

«Μια μαϊμού είναι! Μήπως να πάει για ποιητής, Χοφστέντε;»

Η μανιμαζέλ Γιούνγκμαν τράβηξε τις κουρτίνες· το απαλό τρεμάμενο φως των κεριών στον κρυστάλλινο πολυέλαιο και στις απλίκες στο γραφείο ήταν τώρα κυρίαρχο στην αίθουσα.

«Λοιπόν, Κρίστιαν» είπε ο πρόξενος, με τις χρυσαφίες λάμπεις στα μαλλιά του «τι έμαθες σήμερα το απόγευμα;» Ο Κρίστιαν είχε μάθει γραφή, αριθμητική και τραγούδι.

Ήταν σχεδόν κωμικό πώς έμοιαζε ήδη στον πατέρα του ο επάχρο-

νος πιτσιρικός. Είχε τα ίδια, μάλλον μικρά, στρογγυλά και βαθιά μάτια, η ίδια έντονα προβεβλημένη, κυρτή μύτη ήταν ήδη αναγνωρίσιμη, ενώ οι γραμμές κάτω από τα ζυγωματικά προμήνυαν από τώρα πως το σχήμα του προσώπου του δεν θα έμενε για πολύ γεμάτο, παιδικό.

«Γελάσαμε τρομερά» άρχισε να φλυαρεί, ρίχνοντας ματιές γύρω γύρω. «Λοιπόν, ακούστε τι είπε ο κύριος Στένγκελ στον Ζίγκμουντ Κόστερμαν». Έσκυψε μπροστά κουνώντας το κεφάλι του και είπε με έμφαση: «*Εξωτερικά, αγαπητό μου παιδί, μπορεί το μούτρο σου, εξωτερικά λέω, να έχει αυτή την απίστευτη, αστραφτερή γυαλάδα, από μέσα όμως, αγαπητό μου παιδί, είσαι μαύρος*». Κι αυτό το «μαύρος» το είπε χωρίς το ρο, «μαύος» δηλαδή, και η έκφραση της αποστροφής γι' αυτό το πεντακάθαρο πρόσωπο ήταν τόσο κωμική, τόσο πετυχημένη, που οι θεατές έσκασαν στα γέλια.

«Μαιμού, δεν σας έλεγα;» επανέλαβε ο γερο-Μπούντενμπροκ. Όμως ο κύριος Χοφστέντε ήταν καταγοητευμένος. «*Charmant!*» φώναξε. «*Αν ξέρατε τον Μαρτσέλου Στένγκελ... είναι έτσι ακριβώς! Ω, τι απόλαυση!*»

Ο Τόμας, που δεν είχε αυτό το χάρισμα της μίμησης, στεκόταν δίπλα στον μικρότερο αδελφό του και γελούσε με την καρδιά του, χωρίς ίχνος φθόνου. Ο Τόμας δεν είχε ιδιαίτερα ωραία δόντια, ήταν μικρά και κιτρινωπά. Είχε όμως όμορφη μύτη, φίνα. Εντυπωσιακή ήταν η ομοιότητα με τον παππού του στα μάτια και στο σχήμα του προσώπου.

Μερικοί είχαν καθίσει στις καρέκλες και στον καναπέ, κουβέντιαζαν με τα παιδιά ή μεταξύ τους για το πρόωρο κρύο, για το καινούργιο σπίτι. Ο κύριος Χοφστέντε θαύμασε το πανέμορφο πορσελάνινο μελανοδοχείο Sèvres, σε σχήμα ασπρόμαυρου κυνηγετικού σκύλου, πάνω στο σεκρετέρ. Ο δόκτωρ Γκράμπο, συνομήλικος με τον πρόξενο, με καλόβολο πρόσωπο που πρόβαλλε ανάμεσα σε δυο λωρίδες γένια στα μάγουλα, κάθισε τα κέικ, τα σταφιδόψωμα και την εντυπωσιακή ποικιλία από γεμάτες αλατιέρες πάνω στο τραπέζι. Αντί για το παραδοσιακό «ψωμί κι αλάτι» για το καλό του καινούργιου σπιτικού, οι συγγενείς και οι φίλοι είχαν στείλει σύνθετες συνταγές γλυκού ψωμιού, με πολλά μπακάρια, ενώ το αλάτι το έστελναν σε σκεύη από μασίφ χρυσό· γιατί κι αυτοί δεν ήταν τίποτα παρακατιανοί...

«Προβλέπω να μου πέσει πολλή δουλειά εδώ» απείλησε τα παιδιά ο γιατρός με το βλέμμα, δείχνοντας τα γλυκά και, κουνώντας το κε-

φάλι του, ζύγισε στο χέρι ένα βαρύ σκεύος για αλατοπίπερο και μουστάρδα.

«Δώρο του Λέμπρεχτ Κρέγκερ» είπε ο γερο-Μπούντενμπροκ με συγκρατημένο χαμόγελο. «Ο αγαπητός μας συγγενής είναι πάντα ανοιχτοχέρης. Εγώ, είναι αλήθεια, δεν έβαλα τόσο βαθιά το χέρι στην τσέπη όταν έφτιαξε το εξοχικό του έξω από την Πύλη του Κάστρου. Όμως αυτός ήταν πάντα έτσι... άρχοντας, γαλαντόμος, πραγματικός σύγχρονος ιππότης...»

Το κουδούνι ήχησε σ' όλο το σπίτι κάμποσες φορές. Ανακοίνωσαν τον πάστορα Βούντερλιχ. Μικρόσωμος αλλά γεροδεμένος, ο ηλικιωμένος άνδρας φορούσε μακρύ μαύρο παλτό και μπόλιγκ πομάδα στα μαλλιά. Ζωηρά γκρίζα μάτια πετάριζαν ευχάριστα στο λευκό του πρόσωπο. Χήρος εδώ και πολλά χρόνια, θεωρούσε τον εαυτό του εργέννη της παλιάς σχολής. Το ίδιο και ο κύριος Γκρέτγκενς, ο μεσίτης, με τον οποίο ήρθαν μαζί. Ψηλός, με χαρακτηριστικά κοκαλιάρικα χέρια, είχε το ένα μονίμως μπροστά στο μάτι σαν τηλεσκόπιο, σαν να περιεργάζεται κάποιον πίνακα ζωγραφικής. Ο Γκρέτγκενς είχε γενικά τη φήμη ειδήμονα σε θέματα τέχνης.

Ήρθαν επίσης ο γερουσιαστής Λάνγκκαλς με τη σύζυγό του, φίλοι και οι δύο από παλιά, και ο Κέπεν, ο έμπορος κρασιού με το μεγάλο κατακόκκινο μούτρο, που μετά βίας πρόβαλλε ανάμεσα στα φουσκωτά μανίκια, με την επίσης εύσωμη σύζυγό του...

Ήταν περασμένες τέσσερις και μισή όταν εμφανίστηκαν οι Κρέγκερ, γονείς και παιδιά, ο πρόξενος δηλαδή Κρέγκερ με τους γιους του, Γιάκομπ και Γιούργκεν, περίπου στην ηλικία του Τομ και του Κρίστιαν. Σχεδόν ταυτόχρονα έφτασαν και οι γονείς της κυρίας προξένου Κρέγκερ, ο ξυλέμπορος Έβερνικ και η σύζυγός του, ένα τρυφερό ηλικιωμένο ζευγάρι που απευθύνονταν ο ένας στον άλλον μπροστά σε όλους με καϊδευτικά από τις παλιές καλές μέρες των αρραβώνων τους.

«Οι εκλεκτοί αργούν πάντα» είπε ο πρόξενος Μπούντενμπροκ και φίλησε το χέρι της πεθεράς του.

«Άσε που μοιάζουν κιόλας μεταξύ τους!» Ο Γιόχαν Μπούντενμπροκ υπογράμμισε τη συγγένεια με τους Κρέγκερ με μια απλόχερη χειρονομία κι έσφιξε το χέρι του ηλικιωμένου Κρέγκερ...

Ο Λέμπρεχτ Κρέγκερ, ένας σύγχρονος ιππότης, ήταν ψηλός, με

ιδιαίτερη φινέτσα, κι αν εξαιρούσες τη λίγη πομάδα που έβαζε ακόμη στα μαλλιά του, ακολουθούσε τη μόδα. Μια διπλή σειρά κουμπιά από πολύτιμες πέτρες άστραφτε στο βελούδινο γιλέκο του. Ο γιος του, Γιούστους, με φαβορίτες και μουστάκι γυριστό προς τα πάνω, έμοιαζε πολύ με τον πατέρα του στην όψη και στους τρόπους, ακόμα και στις απαλές, κομψές κινήσεις των χεριών του.

Όρθιοι οι καλεσμένοι κουβέντιαζαν χαλαρά, περιμένοντας το κύριο γεγονός της βραδιάς, ώσπου ο Γιόχαν Μπούντενμπροκ ο πρεσβύτερος πρόσφερε το χέρι του στην κυρία Κέπεν και είπε μεγαλόφωνα: «Λοιπόν, κυρίες και κύριοι, μπορούμε, αν θέλετε, να περάσουμε στο τραπέζι...»

Η μαντιμαζέλ Γιούνγκμαν και ο υπηρέτης είχαν ανοίξει τις πτυσσόμενες πόρτες στην τραπεζαρία και η συντροφιά κατευθύνθηκε χωρίς βιασύνη προς το τραπέζι: ήξεραν πως στους Μπούντενμπροκ τρως παραπάνω από καλά.

ΤΡΙΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

Κι ενώ όλοι μετακινούνταν προς την τραπεζαρία, ο πρόξενος Μπούντιενμπροκ έβγαλε το χέρι του στην τσέπη της ρεντιγκότας του κι άγγιξε το σημείωμα, που έτριξε. Το κοινωνικό χαμόγελο έσβησε ξαφνικά από το πρόσωπό του, δίνοντας τη θέση του σε ένα σφιγμένο, ανήσυχο βλέμμα· οι μύες σάλεψαν στους κροτάφους του καθώς έσφιγγε τα δόντια. Προς στιγμήν έκανε πως πάει κι αυτός προς την τραπεζαρία, ύστερα όμως κοινοστάθηκε και αναζήτησε με το βλέμμα τη μητέρα του που έφευγε από το δωμάτιο με τον πάστορα Βούντερλιχ και τους τελευταίους καλεσμένους της.

«Με συγχωρείτε, αγαπιτέ πάστορα... να σας πω δυο λεπτά μόνο, μαμά». Κι ενώ ο πάστορας έγενεψε καλόγνωμα, ο πρόξενος τράβηξε τη μητέρα του προς το παράθυρο του Δωματίου των Τοπίων.

«Πρόκειται, εν συντομία, για ένα γράμμα από τον Γκότχολντ» είπε βιαστικά, χαμηλόφωνα. Έβγαλε από την τσέπη του το διπλωμένο καρτί με τη σφραγίδα και την κοίταξε κατευθείαν στα σκούρα μάτια που ζητούσαν να μάθουν. «Είναι ο γραφικός του χαρακτήρας, κι αυτό είναι το τρίτο γράμμα. Ο μπαμπάς απάντησε μόνο στο πρώτο. Τι να κάνω εγώ τώρα; Ήρθε στις δύο το απόγευμα και θα έπρεπε να του το είχα ήδη δώσει, αλλά δεν θέλω να του καλάσω τη διάθεση, μέρα που είναι. Εσείς τι λέτε; Έχω ακόμη καιρό να τον φωνάξω...»

«Όχι, έχεις δίκιο, Ζαν, περίμενε καλύτερα» είπε η μαντάμ Μπούντιενμπροκ, πάνοντας το μπράτσο του γιου της βιαστικά, όπως συνήθιζε. «Ποιος ξέρει τι γράφει!» πρόσθεσε ανήσυχα. «Ο νεαρός δεν θα υποχωρήσει. Το έχει βάλει για τα καλά στο μυαλό του να αποζημιωθεί για το μεριδίό του στο σπίτι... Όχι, όχι, Ζαν. Όχι τώρα. Ίσως απόψε, προτού πάμε για ύπνο».

«Και τι να κάνω;» επανέλαβε ο πρόξενος, κουνώντας το σκυμμένο κεφάλι του. «Εγώ απ' τη μεριά μου σκεφτόμουν συχνά να ζητήσω από τον μπαμπά να υποχωρήσει... Δεν μ' αρέσει να φαίνεται σαν εγώ, ο ετεροθαλής αδελφός, βολεμένος με τους γονείς, να στήνω ίντριγκες σε βάρος του Γκότχολντ. Δεν θέλω ούτε ο πατέρας να το βλέπει έτσι. Αλλά,

για να λέμε και την αλήθεια, σε τελευταία ανάλυση είμαι και συνεταιίρος. Ύστερα, η Μπέτσι κι εγώ πληρώνουμε προς το παρόν ένα δίκαιο ενοίκιο για τον δεύτερο όροφο. Κι όσο για την αδελφή μου στη Φρανκφούρτη, τα πάντα είναι τακτοποιημένα: ο σύζυγός της παίρνει ήδη εν ζωή μια αποζημίωση απ' τον μπαμπά... ένα τέταρτο της τιμής αγοράς του σπιτιού. Αυτή είναι μια καλή συναλλαγή: ο μπαμπάς το κανόνισε μια χαρά και προς το συμφέρον της επιχείρησης. Κι αν ο μπαμπάς αντιμετωπίζει με τέτοια απαξίωση τον Γκότκολντ, αυτό...»

«Ανοσιές, Ζαν. Η θέση σου στο θέμα είναι απολύτως σαφής. Όμως ο Γκότκολντ πιστεύει πως εγώ, ως μητριά, φροντίζω τα δικά μου παιδιά κι αυτόν σκόπιμα τον αποξενώνω από τον πατέρα του! Πολύ λυπηρό...»

«Μα είναι δικό του λάθος» αρπάχτηκε ο πρόξενος· έριξε μια ματιά στην πόρτα της τραπεζαρίας και χαμήλωσε τον τόνο της φωνής του. «Αυτός φταίει γι' αυτή τη θλιβερή κατάσταση! Κρίνετε και μόνη σας! Γιατί να μη φερθεί λογικά; Γιατί έπρεπε να πάει να παντρευτεί αυτή τη δεσποινίδα Στίβινγκ και... το μαγαζί...» Ο πρόξενος συνόδεψε την αναφορά στο μαγαζί μ' ένα γελάκι ανάμεικτο με θυμό και αμηχανία. «Εντάξει, ας πούμε πως είναι μια αδυναμία του πατέρα αυτή η προκατάληψη για το μαγαζί... όμως ο Γκότκολντ θα έπρεπε να σεβαστεί αυτή τη μια σταλιά αλαζονείας...»

«Αχ, Ζαν, το καλύτερο θα ήταν να υποχωρήσει!».

«Μπορώ όμως να τον συμβουλέψω εγώ να το κάνει!» ψιθύρισε ο πρόξενος αγγίζοντας νευρικά το μέτωπό του. «Πρόκειται για κάτι που μ' ενδιαφέρει προσωπικά, οπότε θα έπρεπε να πω: "Πατέρα, πλήρωσε". Είμαι όμως και συνεταιίρος. Κι αν ο μπαμπάς πιστεύει πως δεν έχει καμία υποχρέωση απέναντι σε έναν ανυπάκουο, αντάρτη γιο να αντλήσει τα χρήματα από το κεφάλαιο κίνησης της επιχείρησης... Μιλάμε για πάνω από 11.000 τάλιρα... δεν τα λες και λίγα. Όχι, όχι, δεν μπορώ να τον συμβουλέψω ούτε υπέρ ούτε κατά. Δεν θέλω να ξέρω τίποτα γι' αυτή την υπόθεση. Όμως η προοπτική μιας συζήτησης με τον μπαμπά μου είναι *désagréable**».

«Άργά το βράδυ, Ζαν. Έλα τώρα, μας περιμένουν».

Ο πρόξενος έβαλε το χαρτί πίσω στην πάνω τσέπη της ρεντιγκότας

* Δυσάρεστη.

του, πρόσφερε το χέρι του στη μητέρα του και πέρασαν μαζί το κατώφλι προς την κατάφωτη τραπεζαρία, όπου η συντροφιά είχε ήδη καθίσει στο μακρύ τραπέζι.

Οι ταπετσαρίες εδώ είχαν ένα γαλάζιο φόντο· σχεδόν ανάγλυφες λευκές μορφές θεοτήτων πρόβαλλαν ανάμεσα σε ραδιούχους κίονες. Οι βαριές κουρτίνες από κόκκινο δαμασκηνό ύφασμα στα παράθυρα ήταν κλειστές και σε όλες τις γωνίες της αίθουσας, πέρα από άλλα κεριά σε ασημένια επιτραπέζια κηροπήγια, οκτώ κεριά έκαιγαν σε καθένα από τα ψηλά, επίχρυσα μανουάλια. Πάνω από τον βαρύ μπουφέ στον τοίχο, απέναντι από το Δωμάτιο των Τοπίων, κρεμόταν ένας μεγάλος πίνακας, ένας ιταλικός κόλπος μ' ένα σβησμένο γαλάζιο, που έκανε ιδιαίτερη αίσθηση μ' αυτόν τον φωτισμό.

Η μαντάμ Μπούντενμπροκ κάθισε ανάμεσα στον πάστορα Βούντερλιχ και τον ηλικιωμένο Κρέγκερ, ο οποίος προήδρευε στην πλευρά του παραθύρου· καμία έγνοια, καμία ανησυχία δεν σκίαζε τώρα το πρόσωπό της.

«Καλή σας όρεξη!» είπε με το χαρακτηριστικό, αεικίνητο, εγκάρδιο νεύμα του κεφαλιού, ρίχνοντας μια ματιά σ' όλο το μήκος του τραπεζιού ως τα παιδιά στην άλλη άκρη...

ΤΕΤΑΡΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

«Επαναλαμβάνω, τα συγχαρητήριά μου, Μπούντενμπροκ!» Η στεντόρεια φωνή του κυρίου Κέπεν σκέπασε όλες τις συζητήσεις στο τραπέζι, ενώ η υπηρέτρια, με γυμνά τα χοντρά της μπράτσα, ντυμένη μ' ένα βαρύ ριγέ φόρεμα υπηρεσίας κι ένα λευκό σκουφάκι στο πίσω μέρος του κεφαλιού, σέρβιρε τη σούπα λαχανικών και το φρυγανισμένο ψωμί με τη βοήθεια της μανταζέλ Γιούνγκμαν και της υπηρέτριας της κυρίας προξένου στον επάνω όροφο. Οι καλεσμένοι άρχισαν να αναδεύουν προσεκτικά τη σούπα με το κουτάλι.

«Έτοια απλωσιά, 'έτοια αρχοντιά... Εδώ, να πούμε, ζει κανείς πραγματικά καλά, να πούμε...» Ο κύριος Κέπεν δεν είχε επισκεφθεί ποτέ το σπίτι επί των ημερών του πρώην ιδιοκτήτη του: πρόσφατα μόλις είχε πλουτίσει και, καθώς δεν ήταν γόνος καμιάς οικογένειας ευγενών, δεν είχε καταφέρει ακόμη να απαλλαγεί από ορισμένους ιδιωματοσμούς, όπως η επανάληψη της φράσης «να πούμε». Παρεμπιπτόντως, συχνά παρέλειπε το ταυ.

«Μα δεν κόσπισε και τίποτα» παρατήρησε ξερά ο κύριος Γκρέτγκενς, που όφειλε να ξέρει, παρατηρώντας μέσα απ' τη στρογγυλεμένη παλάμη του τον ιταλικό κόλπο.

Οι θέσεις των κυριών και των κυριών ήταν μοιρασμένες, στο μέτρο του δυνατού, ενώ ανάμεσα στους συγγενείς κάθισαν οικογενειακοί φίλοι. Όμως η διευθέτηση δεν στάθηκε δυνατόν να πραγματοποιηθεί με όλους: το ηλικιωμένο ζεύγος Έβερνικ καθόταν, ως συνήθως, σχεδόν ο ένας στα γόνατα του άλλου και δεν χόρταιναν να εκφράζουν την τρυφερότητά τους, ανταλλάσσοντας μαζικές όλο λαιρεία. Ο ηλικιωμένος Κρέγκερ, απ' την άλλη, καθόταν σπιτός ανάμεσα στη μαντάμ Αντουανέτε και την κυρία γερουσιαστού Λάνγκχαλς, μοιράζοντας δεξιά κι αριστερά χειρονομίες και συγκρατημένα αστεία.

«Πότε φτιάχτηκε το σπίτι;» ρώτησε ο κύριος Χοφστέντε διαγωνίως πάνω από το τραπέζι τον γερο-Μπούντενμπροκ, ο οποίος κουβέντιαζε με ευχάριστο, ελαφρά σαρκαστικό τόνο με την κυρία Κέπεν.

«Έν έτει... για να δω... γύρω στο 1680, αν δεν κάνω λάθος. Ο γιος μου τα ξέρει καλύτερα».

«Το ογδόνα δύο» είπε ο πρόξενος γέρνοντας μπροστά. Καθόταν στην κάτω άκρη του τραπεζιού, χωρίς κάποια κυρία στο πλάι του, δίπλα στον γερουσιαστή Λάνγκχαλς. «Ολοκληρώθηκε τον χειμώνα του 1682, μόλις ξεκινούσε η λαμπρή ανοδική πορεία της Ράτενκαμπ και Σία... Λυπηρό πώς κατέρρευσε η εταιρεία τα τελευταία είκοσι χρόνια!»

Ακολούθησε μισού λεπτού παύση, ενώ όλοι χαμήλωσαν το βλέμμα κοιτώντας καθέναν το πιάτο του κι αναλογιζόμενοι την τύχη της λαμπρής οικογένειας που είχε χτίσει το σπίτι και ζούσε εκεί, για να το εγκαταλείψει ύστερα, διαλυμένη και εξαθλιωμένη.

«Ναι» είπε ο μεσίτης Γκρέτγκενς «είναι λυπηρό να σκέφτεσαι την τρέλα που τους οδήγησε στον όλεθρο. Αν ο Ντίτριχ Ράτενκαμπ δεν είχε πάρει για συνεταιίρο αυτόν τον Γκέελμαακ! Εγώ, το ξέρει ο Θεός, σήκωσα τα χέρια μου ψηλά όταν μπήκε αυτός στη διοίκηση της επιχείρησης. Ξέρω από καλή πηγή, αγαπητοί μου κύριοι, τις βρομοδουλειές που έκανε πίσω απ' την πλάτη του Ράτενκαμπ και πώς μοίραζε δεξιά κι αριστερά υποσχετικές και γραμμάτια στο όνομα της εταιρείας... Όσοπου μια μέρα το παιχνίδι τελείωσε. Οι τράπεζες τη μυρίστηκαν τη δουλειά, τους μπήκαν ψύλλοι στ' αυτιά, δεν υπήρχε κάλυψη... Δεν φαντάζεστε... Και ποιος φρόντιζε την αποθήκη; Ο Γκέελμαακ, ίσως; Ξαν αρουραίοι είχαν φωλιάσει εκεί μέσα, χρόνια και χρόνια! Όμως ο Ράτενκαμπ δεν έδινε δεκάρα...»

«Ξαν να είχε κοκαλώσει» είπε ο πρόξενος και το πρόσωπό του πήρε μια σκοτεινή, απόμακρη έκφραση. Σκυφτός πάνω απ' το πιάτο του ανάδεψε τη σούπα του, ρίχνοντας πότε πότε μια γρήγορη ματιά με τα μικρά, στρογγυλά, βαθουλωμένα μάτια του στην επάνω άκρη του τραπεζιού. «Ήταν φανερό πως κάτι τον βάραινε... κι ήταν εύκολο να καταλάβεις τι. Τι τον έκανε να πάρει τον Γκέελμαακ στην επιχείρηση... κάποιον με λίγα ψωροκεφάλαια, που δεν είχε και την καλύτερη φήμη. Μάλλον ένωσε την ανάγκη να μοιραστεί τη βαριά ευθύνη του με κάποιον, αδιάφορο με ποιον, γιατί ένωθε το τέλος να πλησιάζει... Η επιχείρηση είχε καταρρεύσει, η παλιά οικογένεια είχε χάσει την αίγλη της. Ο Γκέελμαακ απλώς της έδωσε τη χαριστική βολή...»

Ο πάστορας Βούντερλιχ γέμισε το ποτήρι του και του διπλανού του

με κρασί. «Πιστεύετε, λοιπόν, αγαπτή μου πρόξενε» είπε με συγκρατημένο χαμόγελο «ότι και χωρίς τον Γκέελμαακ τα πράγματα θα είχαν φτάσει εκεί που έφτασαν;»

«Οχι ακριβώς» απάντησε ο πρόξενος συλλογισμένος, χωρίς να απευθύνεται σε κάποιον συγκεκριμένα. «Πιστεύω ότι ο Ντίτριχ Ράτενκαμπ ήταν αναπόφευκτο, μοιραίο να πάρει τον Γκέελμαακ για συνεταίρο... για να γίνει αυτό που ήταν γραφτό να γίνει... Πρέπει να έδρασε υπό την πίεση μιας αδήριτης ανάγκης. Αχ, πιστεύω πως ήξερε πάνω κάτω τι έκανε ο συνεταίρος του· και για την αποθήκη δεν είχε πλήρη άγνοια. Αλλά είχε παραλύσει...»

«Assez*, Ζαν!» παρενέβη ο γερο-Μπούντενμπροκ, αφήνοντας κάτω το κουτάλι του. «Έχεις κάτι ιδέες μερικές φορές...»

Ο πρόξενος ύψωσε το ποτήρι του στην υγεία του πατέρα του χαμογελώντας αφηρημένα. «Ας επιμείνουμε στο ευφρόσυνο παρόν!» είπε ο Λέμπρεχτ Κρέγκερ. Έπιασε προσεκτικά, με κομπόση, ένα μπουκάλι λευκό κρασί μ' ένα μικρό ασημένιο ελαφάκι στο πώμα, το κράτησε στο πλάι και εξέτασε την ετικέτα. «Σ.Φ. Κέπεν» διάβασε κι έγεννε προς τον έμπορο κρασιού. «Ε, βέβαια, τι θα κάναμε χωρίς εσάς!»

Η μαντάμ Αντουανέτε παρακολουθούσε με άγρυπνο μάτι τους υπηρέτες που άλλαζαν τα επίχρυσα πιάτα Meissen, η μανταμάζελ Γιούνγκμαν έδινε οδηγίες απ' το κωνί που εξυπηρετούσε την επικοινωνία της κουζίνας με την τραπεζαρία, και, κάνοντας τον γύρο του τραπεζιού, σέρβιραν το ψάρι.

«Αυτό το... ευφρόσυνο παρόν δεν είναι αυτονόητο όσο φαίνεται» παρατήρησε ο πάστορας Βούντερλιχ, βάζοντας ψάρι στο πιάτο του. «Οι νέοι που απολαμβάνουν εδώ αυτή τη βραδιά μαζί μας ούτε που φαντάζονται, υποθέτω, πως τα πράγματα θα μπορούσαν ποτέ ν' αλλάξουν... Από την πλευρά μου, δικαιούμαι, πιστεύω, να ισχυριστώ ότι υπήρξα μάρτυρας, και μάλιστα όχι μόνο μία φορά, καταστάσεων που βάρυναν στο πεπρωμένο της οικογένειας Μπούντενμπροκ... Αυτό, ασ πούμε» είπε και στράφηκε προς τη μαντάμ Αντουανέτε υψώνοντας ένα από τα βαριά ασημένια κουτάλια «μπαίνω στον πειρασμό να αναρωτηθώ αν ίσως ανήκει στο σετ που είχε στα χέρια του ο φίλος μας ο

* Αρκετά!

φιλόσοφος Λενουάρ, λοχίας της Αυτού Μεγαλειότητας του Αυτοκράτορος Ναπολέοντος το έτος 1806... σκέφτομαι μάλιστα και τη συνάντησή μας στην Αλφ Στράσε, μαντάμ».

Η μαντάμ Μπούντενμπροκ κοίταξε το πιάτο της μ' ένα χαμόγελο λίγο αμήχανο, λίγο σκοπιμένο από το βάρος της ανάμνησης. Ο Τομ και η Τόνι, στο κάτω μέρος του τραπεζιού, που δεν τους άρεσε το ψάρι και παρακολουθούσαν με ζήλο τη συζήτηση των μεγάλων, φώναξαν με μια φωνή: «Αχ, ναι, πες την ιστορία, γιαγιά!» Όμως ο πάστορας ήξερε ότι δεν θα ήθελε να μιλήσει η ίδια γι' αυτό το μάλλον επώδυνο για κείνη περιστατικό, κι έτσι ανέλαβε να πει ο ίδιος ακόμα μια φορά αυτή τη μικρή, παλιά ιστορία που τα παιδιά άκουγαν για εκατοστή φορά με ευχαρίστηση και που ίσως ένας δυο από τους παρόντες δεν ήξεραν.

«Λοιπόν, φανταστείτε ένα απόγευμα του Νοεμβρίου, κρύο και βροχερό, ο Θεός να φυλάει. Εγώ ανηφορίζω την Αλφ Στράσε επιστρέφοντας από κάποιο ενοριακό καθήκον και αναλογίζομαι τους δύσκολους καιρούς που περνάμε. Ο πρίγκιπας Μπλίχερ έχει φύγει, οι Γάλλοι έχουν μπει στην πόλη, όμως τίποτα δεν προδίδει το ηλεκτρισμένο κλίμα που επικρατεί παντού: οι δρόμοι είναι ήσυχοι, ο κόσμος κλεισμένος στα σπίτια του. Ο Πραλ, ο επικεφαλής της συντεχνίας των κασάπηδων, πάει και στήνεται στην πόρτα του μαγαζιού του με τα χέρια στις τσέπες. "Έ, μα αυτό πια πάει πολύ, αυτό παραπάει!" βροντοφωνάζει ξαφνικά, και τότε... μπαμ... τρώει μια σφαίρα στο κεφάλι. Για να ρίξω μια ματιά στους Μπούντενμπροκ, σκέφτομαι τότε εγώ, μια καλή κουβέντα θα την έχουν ανάγκη... ο κύριος Μπούντενμπροκ περνάει κρίση έρπητα και η κυρία έχει πολλή δουλειά, με τους φαντάρους στο σπίτι.

»Εκείνη, λοιπόν, ακριβώς τη στιγμή ποιον βλέπω να έρχεται προς το μέρος μου; Την αξιότιμη κυρία Μπούντενμπροκ. Αλλά σε τι κατάσταση! Να τρέχει παραπατώντας μες στη βροχή χωρίς καπέλο, μ' ένα σάλι μόνο στους ώμους, αναμαλλιασμένη... Ναι, ναι, είναι αλήθεια, μαντάμ! Η κόμμωση είχε πάει περίπατο.

»"Τι ευχάριστη έκπληξη" της λέω και, επειδή κατάλαβα πως δεν έβλεπε μπροστά της, παίρνω το θάρρος και την πιάνω απ' το μανίκι, γιατί ένιωσα πως κάτι δεν πάει καλά. "Για πού το βάλατε, αγαπητή μου;" Τότε καταλαβαίνει ποιος είμαι, με κοιτάζει και ξεσπάει: "Εσείς

είστε... λοιπόν, να είστε καλά! Όλα τελείωσαν... πάω κάτω στον Τράβε!"

» "Θεός φυλάξοι" της λέω, και το 'νωθα πως κλώμιασα. "Αυτό δεν είναι μέρος για σας, καλή μου. Τι συνέβη;" λέω κρατώντας τη σφικτά, όσο επιτρέπει η ευπρέπεια. "Τι συνέβη!" φωνάζει τρέμοντας. "Βάζουν κέρι στ' ασημικά, Βούντερλιχ! Αυτό συμβαίνει! Και ο Ζαν είναι ξάπλα με τον έρπητα και δεν μπορεί να βοηθήσει! Μην πω πως και όρθιος δεν θα μπορούσε! Μου κλέβουν τα κουτάλια, Βούντερλιχ, αυτό συμβαίνει, Βούντερλιχ, κι εγώ πάω στον Τράβε!" Εγώ, κρατώντας την πάντα, της λέω αυτά που λένε σε τέτοιες περιπτώσεις, "κουράγιο, καλή μου" και "όλα θα πάνε καλά", "θα πάμε να μιλήσουμε με τους ανθρώπους, συγκρατηθείτε, σας ικετεύω". "Πάμε μαζί!" της λέω τραβώντας την απαλά προς το σπίτι. Οι στρατιώτες, καμιά εικοσαριά, ήταν επάνω στην τραπεζαρία, όπου τους είχε αφήσει η μαντάμ, σκυμμένοι στο μεγάλο σεντούκι με τ' ασημικά. "Κάποιοι να πούμε δυο κουβέντες, κύριοι;" ρωτώ ευγενικά. "Με όλους μας, μπάρμπα!" λένε αυτοί βάζοντας τα γέλια. Ύστερα όμως με πλησιάζει ένας τύπος ψηλός σαν κυπαρίσσι, με μαύρο μουστάκι αλειμμένο με μπόλικη πομάδα και κόκκινες χερούκλες που προεξέχουν από τις μανσέτες με τα σιρίτια. "Λενουάρ" λέει και χαιρετάει με το αριστερό, γιατί στο δεξί είχε πέντ' έξι ασημένια κουτάλια. "Λοχίας Λενουάρ. Σε τι μπορώ να εξυπηρετήσω;"

« "Κύριε αξιωματικέ" του λέω, απευθυνόμενος στο αίσθημα της τιμής του "ταιριάζει τώρα αυτή η ενασχόληση με το λαμπρό στρατιωτικό σας κύρος; Η πόλη δεν έχει κλείσει τις πύλες της στον αυτοκράτορα..." "Τι περιμένετε;" απαντά εκείνος. "Ο πόλεμος είναι πόλεμος. Ο λαός χρειάζεται τέτοια κουζινικά".

» Τότε, μου έρχεται ξαφνικά μια ιδέα στο μυαλό. "Εντάξει, αλλά θα έπρεπε να είστε προσεκτικός" τον διακόπω. "Αυτή η κυρία" λέω -διότι σε τέτοιες καταστάσεις μπορεί να πει κανείς οτιδήποτε- "η κυρία του σπιτιού, δεν είναι Γερμανίδα, είναι σχεδόν συμπατριώτισσά σας, είναι Γαλλίδα". "Πώς; Γαλλίδα;" επαναλαμβάνει. Και μετά τι νομίζετε ότι

* Ποτάμι στο Σλέσβιχ-Χόλσταϊν της Γερμανίας, μήκους 124 κλμ. Διαρρέει μεταξύ άλλων πόλεων και το Λίμπεκ και εκβάλλει στη Βαλτική Θάλασσα.

είπε αυτός ο μέγας πολεμιστής; “Εμιγκρέ, λοιπόν; Μα, τότε είναι εχθρός της φιλοσοφίας!”

»Εγώ έμεινα ενεδός, κατάφερα όμως να πνίξω το γέλιο μου. “Είστε μορφωμένος άνθρωπος, απ’ ό,τι βλέπω” του απάντησα. “Επαναλαμβάνω πάντως ότι θεωρώ τη συμπεριφορά σας αναξιοπρεπή”. Πέφτει σύντομη σιωπή. Κατακόκκινος, πετάει τη μισή ντουζίνα τα κουτάλια πίσω στο σεντούκι και λέει μεγαλόφωνα: “Και ποιος σας είπε πως είχα άλλο στον νου μου γι’ αυτά τα πράγματα πέρα απ’ το να τα θαυμάσω; Πως είναι ωραία, είναι. Κι αν κάνα δυο άντρες μου πάρουν ένα κομμάτι για ενθύμιο...”

»Στο τέλος, βέβαια, πήραν κάμποσα ακόμα σουβενίρ, και δεν είχε νόημα να επικαλεστούμε άλλο τη δικαιοσύνη, ανθρώπινη ή θεϊκή... Άλλωστε, αυτοί μάλλον δεν γνώριζαν άλλον θεό από αυτόν τον τρομερό κοντό Κορσικανό...»

Πλούσια, σεβαστή και βαθιά ριζωμένη στην παράδοση, η οικογένεια Μπούντενμπροκ ενσαρκώνει τις αξίες της γερμανικής αστικής τάξης του 19ου αιώνα. Καθώς όμως η σύγχρονη εποχή και οι αλλαγές σαρώνουν την Ευρώπη, ο κάποτε σταθερός κόσμος τους αρχίζει να καταρρέει, μαζί με τις αρχές πάνω στις οποίες έχτισαν την επιτυχία τους. Καλύπτοντας τέσσερις γενιές, αυτό το ημι-αυτοβιογραφικό μυθιστόρημα καταγράφει τη μετάβαση από την ευγενή γερμανική σταθερότητα σε μια πολύ σύγχρονη αβεβαιότητα.

Η πρόζα του Μαν αποτυπώνει με αξιοσημείωτη ακρίβεια τόσο τους ρυθμούς της αστικής ζωής όσο και τον εσωτερικό κόσμο των ηρώων του, αποκαλύπτοντας πώς οι προσωπικές αδυναμίες αντανakλούν τη φθορά ενός ολόκληρου τρόπου ζωής. Ταυτόχρονα οικογενειακό έπος, κοινωνικό μυθιστόρημα και στοχασμός πάνω στη νεωτερικότητα, *Οι Μπούντενμπροκ* καθιέρωσαν τον Τόμας Μαν ως έναν από τους σπουδαιότερους συγγραφείς του εικοστού αιώνα και συνέβαλαν στη βράβευσή του με το Νόμπελ Λογοτεχνίας.

Ήσως το πρώτο μεγάλο μυθιστόρημα του 20ού αιώνα.

New York Times

Οι Μπούντενμπροκ είναι μια πράξη σεβασμού προς τη ζωή που, αφού υπάρχει, είναι καλή και δίκαιη.

Rainer Maria Rilke

ISBN: 978-618-03-4793-7

9 786180 347937

ΒΟΗΘ. ΚΩΔ. ΜΗΧ/ΣΗΣ 84793

metaixmio.gr

